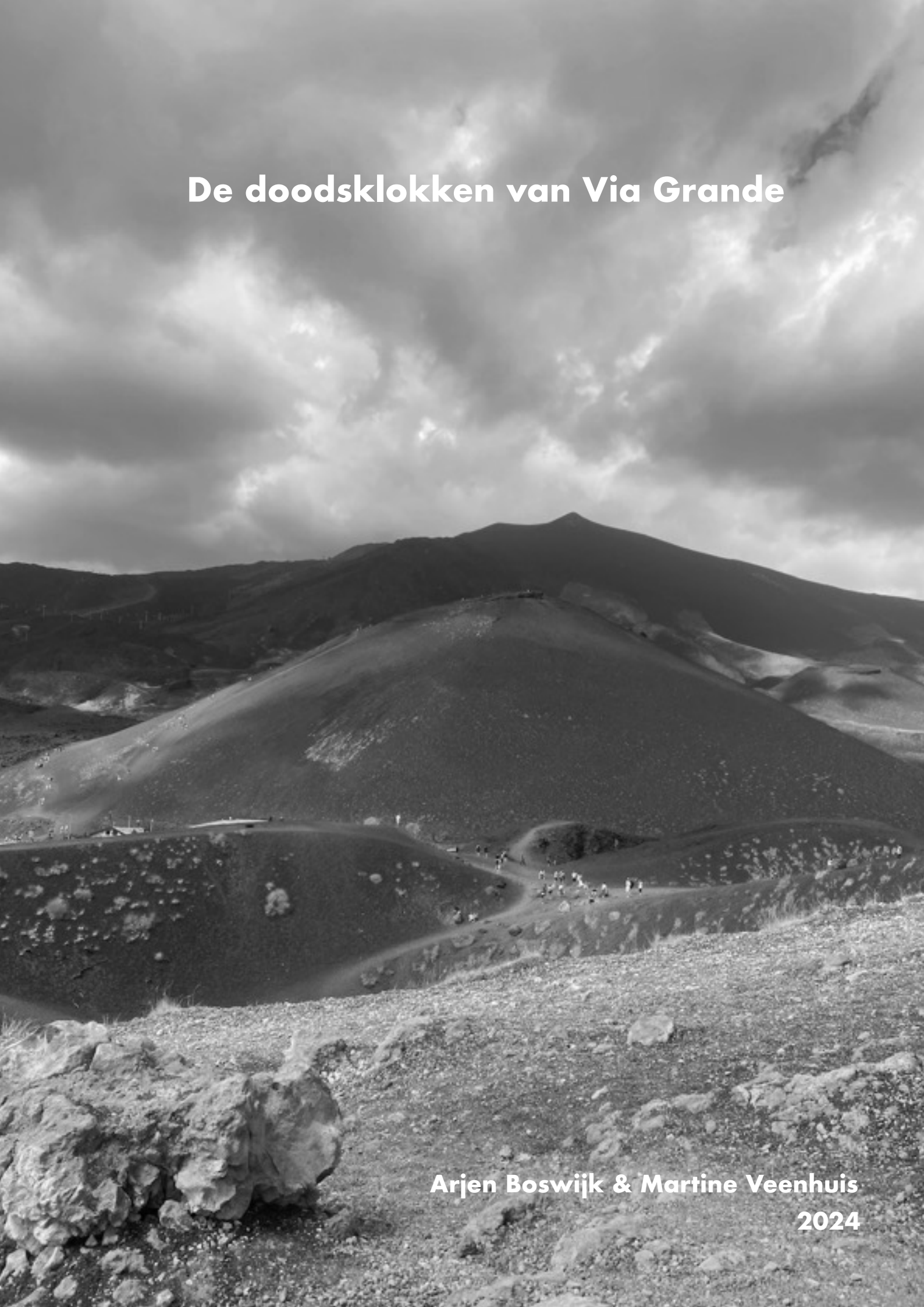

De doodsklokken van Via Grande

Arjen Boswijk & Martine Veenhuis
2024

De doodsklokken van Via Grande

**'L'Etna è un grosso gatto che fa le fusa
tranquillamente e ogni tanto si sveglia,'
(Sciascia)**

Voor Lotte & Lola

**In dit hoge heuveldorp
op een ranke flank
waar je de vulkaan kunt zien
vanaf bijna elke straathoek
en langs de hoge parasoldennen
klinken niet alleen op zondag
de klokken van de halflege kerken**

**Ze waarschuwen ons van boven
de klokken roepen ons niet
als vroeger om in ganzenpas
naar een vrome kerk te komen
ze roepen hier en waarschuwen
dat de dood boven het dal huist**

**Dat een grote boze uitbarsting
een einde kan inhouden
van tere mensen en hopeloze huizen
zo luiden alle klokken hier samen
in alle talen alsof het grote eiland
wacht op een zwarte jongste dag**

**Ik zong ooit zacht
als kleine sopraan
uit mijn kleine keel
in een grote kerk
een levend lied
over een dorre woestijn
die in bloei zou gaan staan
want bloeien zou zij als een roos**

**Ik twijfelde aan de predikant
zong braaf het lied mee
maar de woorden haperden
toen ik de Etna beklom
waar alles zo zwart zag
als in de nacht van een dorre woestijn**

**Tussen de donkere elementen
van de vulkaan op hoogte
en de gevallen lapilli
groeide iets groen en teder
zoals een tekstdichter eens schreef**

**Schreef dat het geloof zoveel
bergen verzette dat je wel moest geloven
in dat nieuwe groen geboren
uit het zwarte niets**

**Roept ze dwingend de berg
tot nieuwe kalmte
dat de wereld zwart genoeg
en deze vulkaan hoog genoeg
hoog en ver van de wereld**

**Roept ze naar de berg
geen barsten in de bodem
geen nieuw geweld in oude kraters
roept ze de hoge aarde tot stilstand**

**De Etna zegt niets
maar gromt uit haar keel
dat wij hier niet horen
dat hier alles bloeit en schroeit
denkt mensen gaan voorbij
en de berg blijft altijd de oude berg**

**De Etna maakt weer waar
wat hij altijd belooft
hij rommelt in de verte
maar is steeds dichtbij**

**We reden in een zwarte auto
over smalle zwarte wegen
naast blauwe druivenranken
en groene olijven aan oude bomen**

**De vulkaan keek ons
onverschillig aan en rookte
uit wat kraters zijn vurige sigaar
de wegen waren zwart en warm
er knarste lava onder de banden
van onze zwarte auto uit Tsjechië**

**En wij verzamelen as en lava
in kleine frisdrank flesjes van de dochters
om mee te nemen naar het thuisland
een land zonder een vulkaan
zonder een zwarte Etna aan**

**De zeewind waait hoog
om de zwarte krater
van de hoge vulkaan
en strooit wat kleine lava
in het diepe dal**

**De dag duurt lang en later
is het grijs en ook zwart
in dit warme paradijs**

**Na elke bocht omhoog
over de smalle wegen
van dit grote eiland
is ze terug
we zien haar overal
maar soms even
in nevelend gehuld**

**Ze bromt in haar buik
maar dat kan ook gedonder zijn
om een verloren krater
het flitst wat in haar dalen
de flanken wachten
op geweld op donderdag
maar Donar zwijgt beheerst**

**Haar bliksem is een pijl
die vaak zijn doel voorbij schiet
als verlichting van vervlogen goden**

**De Etna leeft en zegt ons
oorverdovend dat we nietig zijn
en dat we denken dat we meer
maar de natuur wint het hier
altijd van de minieme mens**

**Toen we eindelijk boven
kwamen in een zwarte wereld
na een barre bochtige tocht
langs oude lava
uit de hete vulkaan vroeg ze me
om klare wijn uit de dalen**

**Wijn als water uitgeput & droog
zoals eens dwars door de hete Sahara
via Ouarzazate en Tamanrasset
via El Oued, Tozeur en Douz**

**Zei ze deze wijn is mooier
dan water, een gulzige godendrank
voor dorstige vrouwen op aarde
en vroeg ze me om de witte
van de donkere flanken van de Etna**

**Een Siciliaanse ober met zwart haar
schonk haar zijn glimlach
en een volle bel bianco
en haar kracht keerde terug
wit langs de zwarte kraters**

**We hebben gewacht
op de hoge zwarte berg
we wachtten warme weken
maar de berg bleef stil
de Etna zweeg in alle talen
stil als een berg kan zijn
alleen zijn voeten spraken**

**Ook wij zeiden niets, we keken
naar zijn hoogte tot de witte wolken
tot ze uit haar stille schulp zou kruipen
wij wisten nooit wanneer ze eens
haar binnenste prijs zou geven**

**Maar vanavond sprak de berg
ze mompelde stille donkere taal
voor ze haar vuur gaf aan de aarde
ze brandde zichtbaar
in de avond en de nacht
de Etna sprak tot ons
maar vurig en verwacht**

**Log en zwaar ligt moe de Etna
op loopafstand te wachten
op onze wandelvoeten op haar flanken
elke dag is ze ons uitzicht**

**Ligt stil te wachten op onze voeten
uit het raam als een ongevaarlijk
sluimerend ver gevaar
van as en gas en binnenaardse hitte**

**Ze is als mijn ronde rode kachel
uit een koud studentenjaar
langs een blakerend spoor van zwarte treinen
een kachel als een berg van vriendelijk vuur**

**Ze wacht op onze komst
wacht op een hoge wandeling
op warme voeten naar haar diepe kraters
tot we komen lopen op een dag
morgen of anders vandaag**

**Ik vroeg in de verte
naar de hitte in de bodem
en voelde aan haar flanken
hoe het was om een vulkaan te zijn
en hoorde klein gerommel**

**Ik ben zuchtte de berg
altijd wie ik ben geweest
zwart aan mijn voeten
groen van nieuwe druiven
op de zonnige hellingen
en ik wacht elk jaar op verse wijn**

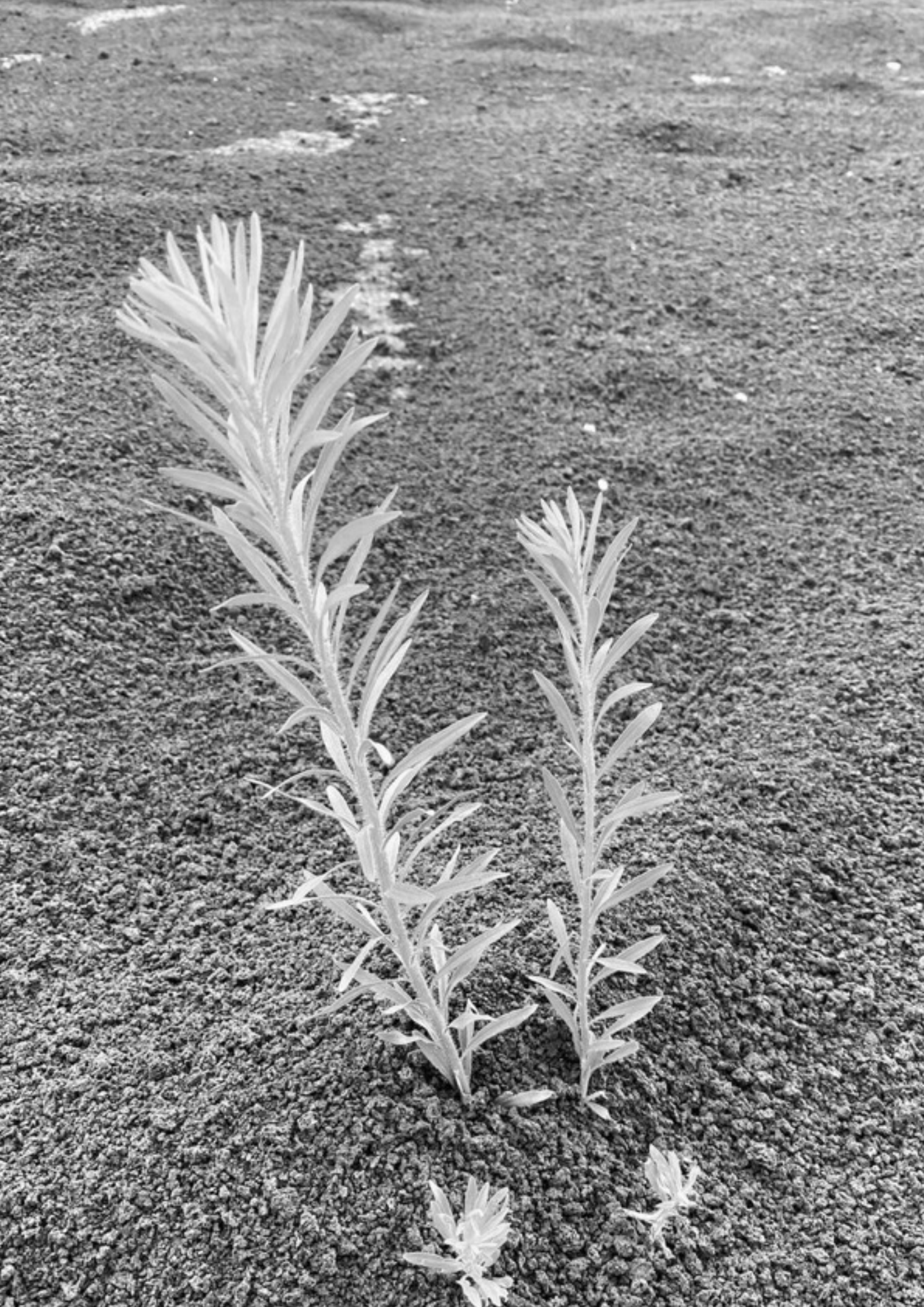
**Maar gromde de berg uit haar kraters
hoe is het om te wonen in de stad
in de grote stad aan mijn voeten
maar ik wist niet zeker
of ik haar vraag verstond
er lag een wereld tussen ons
en onder ons een kleine hel**

**Het was een grauwe asregen
in de hoge wind
uit het diepe zuiden
de wind waaide naar noordelijk Rome
droeg de as van de Etna mee**

**En na achthonderd kilometers
begon het warm te regen
op de Romeinse rode daken
en de inwoners keken verbaasd
naar boven naar elkaar**

**Hoe hoog kan de wind waaien
en wat neemt hij mee
behalve af en toe Saharazand
deze grijze regen was onverklaarbaar
een vreemd fenomeen van luchtstromen
tot hoog in de ijle stratosfeer
inclusief de meegevoerde as van de vulkaan**

**Na een urenlange wandeling omhoog
zien we een zwerm zwarte raven
cirkelend op de toppen van de Etna
zwarter dan de lichte donkere stenen
uit de buik van de berg gespuugd**

**Onheilspellend als een verhaal van Poe
zeggen ze ons wat we niet begrijpen
misschien opnieuw as en vloeiend hittevuur
misschien een woedende schok uit haar binnenste
of een rode rivier van helse hitte**

**We willen vluchten maar staan versteend
aan de kraters te wachten
als eerder de vrouw van lot
we worden hier vandaag geen zoutpilaren
maar lavabeelden van zwarte rots
voor de toeristen voor een nageslacht
van ramptoerisme op dit grote eiland**

**Kom zei je in een frivool zwart jurkje
terwijl je omhoog keek
naar de witte wolken boven de top
kom mee naar boven
ik wil met je dansen op Mongibello
over zijn oude lavastromen**

**Kom mee zei je als Salomé
in een wolkenwit overhemd
laat je armen dansen
als de wind in de verdwenen bomen
dans met me naar de toppen
van het hoge zwarte leven
van dit onaardse oord
van oud leven en nieuwe geboorte**

**Kom zei je laten we gaan
en dans vandaag de dag
dans de donkere nachten met me mee
op de toppen van deze vulkaan**

**Al ver voor de Joodse rabbi
Jezus van Nazareth
rondliep op aarde maar misschien niet
aan een oostelijke zoute zee
die ook Etna raakte en omspoelde
een kleine eruptie van krater 'Piano'**

**Etna was een complexe vulkaan
al bij haar vroege geboorte
ze verwarmde het zilte zeewater
met meerdere graden
en zwarte brokken die donderend rolden
van de flanken sissend in een kloof in zee**

**Een vandaag is dat zichtbare geschiedenis
van versteende basaltzuilen
van Motta Sant'Anastasia niet ver
van Catania, grote stad
aan de voet van de vulkaan**

**We lopen langzaam omhoog
over lavavelden, zwarte rotsen
in een kaal en bar landschap
tussen een azuurblauwe hemel
en de aarde van roest en stof en as**

**De lava is diep zwart en antiek
en de hitte is verdwenen
werd eens woedend uitgestoten
de lava is nu zwart en koud**

**Het waait hier langs de kraters
waarvan de naam doet denken
aan een pizza Montagnola
de Bocca Nova is een nieuwe mond
en een onmogelijk meer
de Piano del Lago
en een oude vulkaangids Barbagallo**

**De berg is een geschiedenis
tot de dag van vandaag
de berg is een antwoord
en geen vraag**

**Lava en as zijn als mest
op de grijsbruine akkers van de Etna
akkers van mineralen en kalk
van vulkanisch zand
een vruchtbare bodem
van korstmossen en nieuw gewas**

**Verbrande zwartgeblakerde bomen
met versteende lavarotsen
de erosie van de berg
in een donker maanlandschap
tegen het natuurlijke groen
het diepe strakke blauw van de lucht
en het wit van sneeuw van gisteren**

**Wijngaarden en boomgaarden
mandarijnen en perziken
amandelen en zoete vijgen
olijven en druiven groeien hier welig
de natuur is in beweging
en herstelt zichzelf keer op keer
en zwart wordt weer groen
en soms wordt groen weer zwart**

**Bestrijk de Margherita
met een vuurrode tomatensaus
vers van de berg in de buurt**

**Beleg met Roquito pepers
Parmezaanse kaas uit de streek
uien uit de omtrek van de vulkaan
en voldoende zwarte pepers
om de tranen terug te vinden**

**En schenk dan een rode wijn
van de groene noordelijke helling
een Etna Rosso Contrada
Sciaranuova 2016
en voel je thuis op Sicilië
aan de voet van la Mamma**

VULCANVS

Imperat Ethnceis mea magna potentia fabris,
Sociumq; fero Dnis, et lela ministro.

Nº 268

67

**De berg braakt
in de verte vuur en as
en een verstikkend gas
de stroperige rode stromen
komen naar het dal geslopen**

**De zwarte resten
zijn van dode steen
alleen de druiven groeien
op de noordhelling tot klare wijn**

**Daar proeven we wat
de vulkaan ons biedt
rood als lava in het glas
vandaag en morgen
zoals het eeuwen was**

**Wie goed luistert
hoort het donderen in zijn oren
zwart geroffel uit de donkere diepte
uit de krochten van de berg**

**Het is de hamer van Vulcanus
Romeinse vuursmid van de Etna
waar hij smeedt zijn bliksemschichten
voor Jupiter de oppergod
die hem lieflijk koppelde aan Venus**

**Al jong verstoten door zijn wrede moeder
die hem van grote hoogte wierp
tot de voet van de goddelijke Olympus
teruggevonden door twee beeldschone nimfen
en wanneer de berg dondert
werkt de smid Vulcanus in de diepte
met zijn harde hamer in zijn hand
en staat de Etna mateloos in brand**

**Afdalend door verschillende lagen
tot de binnenkern omringd
door een verzengende buitenkern
van vloeibaar ijzer en nikkel
van lagen gesmolten steen
van magma diep uit de aarde
van gloeiende lava uit de kraters
van de vurige vulkaan**

**En we voelen het niet
maar de platen als puzzelstukjes
bewegen onophoudelijk en botsen
op elkaar en vormen bergketens
op de planeet en op de oceaanbodem
ze bouwen schurend spanning op
van continentendrift en breuklijnen**

**En magma stijgt op uit de mantel
zoekt zijn weg door verticale barsten
als een boze bui van gas en as**

**En tussen de talloze erupties
denkt de berg waar ik ooit was
wamt besta ik nog als Etna
ik was er lang niet, waar
waar ben ik die tussentijd gebleven**

**Een eon zonder lavastromen zonder gas
en iedereen aan mijn voeten leefde verder
alsof alleen ik wachtte op mezelf
op een nieuw schuddend moment
van ondraaglijke spanning**

**Ik bestond wel als stille zwijgende vulkaan
maar in Catánia vroeg men of ik doofstom
ze aanbaden me met vers fruit van de hellingen
in kleine sobere plechtigheden
vroegen me wanneer ik opnieuw
en hoe lang ik dan daverend
van me zou laten horen
maar ik zweeg**

**Zacht snurkend ligt de Etna
op een bed van oude lava
als een slapende reus**

**De berg slaapt diep
en is wakker wanneer
zijn binnenste ontwaakt**

**Zoals in 1669
toen de rode lavastroom
tot Catánia binnenstroomde**

**En de oude slotgracht
werd gedempt zoals
ze noordelijker bevroor**

**De vulkaan is een slapende reus
uit een oeroud sprookje
de Etna heeft geen keus**

Kopie uit de zand

Het regent kleine Lava
om ons heen in VII Gende
De berg is nu inderhoor
of voet zich ophopen
door stompse bomen
op zijn flanken.

De lava vestigt zich
tussen het menscheer
op weg naar de kelder
om het zwart wond
geleek. brood

Wij vegen met
en zwart karem
alles opzij met de
de berg verloor op hoek
en denken dat
de natuur het alijd wilt
van de carozek bent.

@

**De warme branding
van de Ionische Zee
kabbelt aan het land
en omhoog kijkend
de berg tot de hoge witte wolken
van Cirrus en Stratus
tot de rode gloed kruipend
langs oude zwarte lava
en alleen de Etna kan beweren
dat er een hele blauwe zee
aan haar voeten ligt
het is haar zoute zee
soms gevoed door haar zilte tranen
gevalen om het hete leed
om de eeuwen van as en vuur**

**De gids sprak Italiaans
met een onverstaanbaar accent
en wij knikten en wezen hem
op de vulkaan, si la Mamma**

**En de grond onder onze voeten
brandde als een ronde zwarte kachel
kijk zeiden we, zwarte lava
als fossiele brandstof van de berg**

**En misschien begrepen we elkaar
en misschien ook wel niet
en in de berg rommelde het zacht
van diep bewogen fossiele aarde
als in een duistere Siciliaanse nacht**

**Halverwege de wandeling
naar haar donkere toppen
hoorde ik de stem van de vulkaan
uit zijn binnenste kwamen vragen omhoog
wie ben je en waarom wandel je
naar mijn hoge zwarte top vandaag**

**Ik antwoordde dat ik niet wist hoe
en dat ik niet begreep
wat een vulkaan eigenlijk was
over as en rook en vuur geen woord
maar de kleuren raakten me
van het lage groen tot het intense zwart
van haar gestolde zwarte lava**

**Er waren onder de wolken uiteindelijk
meer vragen dan antwoorden
en we zwegen in hoger sferen
over alles waarover je samen
met een vulkaan moet blijven zwijgen**

**In het hart van de zwarte berg
was het overal hitte en rode aarde
en brandde het van de kern
komt het diepe vuur omhoog
moet zich een weg banen
naar boven en naar buiten
van diepte naar de wereld
van de berg naar de oude zee**

**De binnenkant is zo heet
tot de verkoelende Ionische Zee
tot waar de lava stolt
tot iconische duistere kunst
tot de Siciliaanse musea
vol abstracte kunstzinnige vormen**

**En we aanbidden de berg als oerbewoners
nog zonder begrip van hete oeraarde
buigen we ons naar de vulkaan
vol oud heidens onbegrip
want vuur is het oudste element
en alleen water kan de hitte doden**

**Op de zwarte Etna
staat de tijd wat stil
staat misschien
al eeuwen stil op wacht
de natuur doet wat hij wil
het kan er borrelen en grommen
het kan er geluidloos zijn
als de inktzwarte nacht
maar niemand kan ooit weten
waar deze berg op wacht**

**De hitte van de vulkaan
zorgt voor sissende hitte
ik bedoel dat de warme berg
mediterrane warmte spreidt
langs de heuvels van de vulkaan
als een kleine hete gloed
als mooie wijn in fonkelende glazen**

**En de vulkaan gloeit en sist
als een warme Siciliaanse slang
en vloeit weg naar het diepe dal
waar de mensen zich laven
in de rode lava in hun glazen
aan de voeten van de Etna**

**In mijn koude huis
in de stad van het noorden
moest de ronde rode kachel Etna
het hele huis verwarmen
als een kleine diepe vurige berg**

**Brandde als een verre vulkaan
en was zo warm van rode lava
als een brandende berg op een eiland
al eeuwenlang diep de wereld
verhitte tot Catánia op Sicilië
het voetbaleiland van Italië**

**Ook in haar donkere schaduw
is het heet en zoeken mensen
een heenkomen tussen de bomen
van zuidvruchten en olijven**

**Kijken samen bang en bezorgd
hun blikken op de kraters
alsof er elk moment een eruptie
alsof het vertrouwen in de vulkaan**

**Maar de Etna zwijgt in deze hitte
wie bepaalt wanneer
wie weet wanneer de berg gaat spreken
diep uit haar keel in de aarde**

**En de onwetende toeristen fietsen
omhoog en hopen op iets
dat nog jaren niet zal komen
maar misschien al morgen
of de volgende week**

LAVIA ETNA

all
2002

**En onder de berg Etna
zat de banneling Typhon
een monsterlijke reus
geboren uit Gaea en Tartarus**

**Verslagen door Zeus,
deze arrogante zuidelijke reus,
ondanks honderd drakenkoppen
donderslagen en bliksemschichten**

**Alleen de woedende winden
bliezen de vulkaan van gas en vuur
onheilspellend het lava tot de blauwe zee
tot aan de randen van de stad Catánia**

**De berg is zwart, zwarter
dan een schilderij van Armando
minstens zo schuldig als het landschap
van boze wouden vol woedende bomen
in oude Sovjetlanden
vol eindeloze zilveren berken**

**Het is een zwart doek op hoogte
gemaakt door een oude Siciliaan
met uitzicht op de brakende vulkaan
met uitlopers naar Catania
naar de zwarte Ionische zee**

**Het doek is zo zwart
als de harde lava van de berg
is als het gedoofde vuur
als de bestaande lichte rotsen
aan de rand van het eiland
als het zwarte strand
van dit hete lava-eiland**

**Hoe hoger we klommen
hoe grijzer de berg
en zwarter op de top
langs de diepe kraters
en de lucht werd zo blauw
als een zee van ion**

**En de verre wolken witter
tegen het gele rood
van verdwaalde lavastromen
en jij zei dat we hier verder
mochten verdwalen in ijle lucht**

**Blijf even roerloos staan
tegen het zwart en het blauw
om een foto voor later
van dit landschap van de maan
zo onmenselijk en rauw**

**Nadat de berg explodeerde steeg er
een hoge oudtestamentische zuil
verder dan verdwenen wolken
richting de onmetelijke ruimte
en de hemel werd zwarter
dan een duistere nacht**

**De wind woei strak
uit het oude noorden
naar het warme zuiden
stak de Libische Zee over
en liet de as vallen
boven de hete Sahara**

**En as en woestijnzand mengden
tot een bijzondere fusie
wisten zich geen raad met elkaar
en de Bedoeïnen kenden
nog geen Arabisch woestijnwoord
voor dit enigma en noemden het Khamsin
als een woelige stofwind uit het noorden**

**En op de top was het heet
en ijskoud tegelijk
er stroomde traag bloed
en de poolwind blies bevroren
de berg wist zich geen raad
met de omstandigheden**

**En niemand droeg een zwarte jas
niemand droeg een vuurrode trui
en iemand opperde de hitte:
'dit zijn de poorten van de hel'
maar meestal viel het mee
en ging het eigenlijk wel**

**De Etna laat de Feniks
in zijn kraters wonen
tot het hun tijd wordt
voor nieuw helle vuur**

**Zij zullen samen
tot een eruptie komen
van trage lavastromen**

**Een brandend nest
herstelt het leven
van langere of korte duur
van eeuwen of maar even**

**Zoals ik luisterde
op oude provinciale zolders
uit spaarzame muziekboxen
naar vroege donkere muziek
uit de kerkers van de aarde
klein gedonder van boze onzichtbare geesten**

**Zo heb ik leren luisteren naar deze berg
van woede en van lange stilte
en ik begreep de natuur niet langer
begreep niet dat de innerlijke Etna
was zoals de menselijke geest
was als donkere duivelse vuurberg**

**En de vulkaan vertelde haar verhaal
langs de lava langs het magma
langs haar zwarte wanden van oud stof
van vroege verhalen over natuurlijke hitte
en achter mijn rug mompelde ze zwart
en alles was verleden tijd en toekomst**

**Op de toppen
van mijn kunnen
onhoog gefietst
op uit te zien op zee**

**De berg gaf niet mee
en woei me terug
naar het diepe dal
langs oude zwarte lava**

**De dag daarna
op de stranden van lo
verlangde ik terug
naar de vulkaan
van vandaag en eerder**

**En ook vandaag
vertelt de oude zwarte berg
niets nieuws meer of minder
onder de Siciliaanse gouden zon**

**Het is het verhaal
van eeuwen en van morgen
want er was as
en rode rivieren stroomden
kalm uit kolkende kraters**

**En morgen is als vandaag
denken de zwoegende boeren
terwijl ze ploegen en oogsten
op de vruchtbare hellingen
van la Mamma**

**Ze is als een slapende reus
een spinnende kat
ze rommelt in haar buik
Mongibello staat aan**

**We willen, en ik dacht aan Salomé,
we willen riepen de dochters
met je dansen op deze vulkaan
over oude lavastromen
lichtvoetig dansend naar de top**

**Dans vandaag de dag
dans de nacht met me mee
met warme harten
op blote zachte voeten
naar de top van de vulkaan**

Inhoud

- 3. De doodsklokken van Via Grande**
- 4. Een zwarte woestijn**
- 5. Roept ze de berg**
- 6. Onverschillige vulkaan**
- 7. Lava in het dal**
- 8. Steeds de vulkaan**
- 9. Witte wijn op de Etna**
- 10. De vulkaan zwijgt**
- 11. Log en zwaar en moe**
- 12. Het antwoord van de berg**
- 13. Asregen op Rome**
- 14. Uit de buik van de berg**
- 15. Dansen met dochters op de vulkaan**
- 16. Krater Piano**
- 17. Lopen over lavavelden**
- 18. Sneeuw van gisteren**
- 19. Etna Rosso Contrada**
- 20. Vuur en as**
- 21. Vulcanus, smid van de Etna**
- 22. Een boze bui**
- 23. Tussen de erupties**
- 24. Een slapende reus**
- 25. Zee aan haar voeten**
- 26. Fossiele aarde**
- 27. In gesprek met de berg**
- 28. Innerlijke Etna**
- 29. Tijd staat stil**
- 30. Regen sist op de Etna**

- 31. Ronde rode kachel**
- 32. In de schaduw van de vulkaan**
- 33. Woedende winden van Typhon**
- 34. Zwart schilderij van Armando**
- 35. Het zwart tegen het blauw**
- 36. As en zand uit de Sahara**
- 37. De Etnahel**
- 38. Feniks en de Etna**
- 39. Underground op Sicilië**
- 40. Vulkaan van gisteren**
- 41. Niets nieuws onder de zon**
- 42. Mamma Etna Mongibello**

Colofon

We woonden 14 dagen op een flank van de vulkaan Etna en dat hebben we geweten. Drie keer reden we met een Tsjechische auto de berg op naar een hoogte van 2000 meter en vonden oude kraters, veel lava en zagen een prachtige uitbarsting in een Siciliaanse zwart verlichte nacht.

Op twee ochtenden waren de straten en trottoirs bedekt met zwarte kleine as. De Etna is een zeer levende fotogenieke actieve vulkaan. Genoeg stof om over te schrijven en dat deed ik. Martine fotografeerde de vulkaan, de foto's in deze bundel zijn door haar gemaakt.

